

Ülesanne nr 1. Jäätmete liigi järgi sorteerimine

Jäätmed (ainsuses *jääde*) ehk **prügi** on inimtegevusel moodustunud ained, esemed või nende jäägid, mis tekkimise ajal või tekkekohas kasutuselt kõrvaldatud.

Jäätmeseaduse kohaselt jagunevad jäätmed järgmiselt:

- **Tavajäätmed** on kõik jäätmed, mis ei kuulu ohtlike jäätmete hulka;
- **Püsijäätmed** on tavajäätmed, milles ei toimu olulisi füüsilisi, keemilisi ega bioloogilisi muutusi. Püsijäätmed ei lahustu, põle ega reageeri muul viisil füüsiliselt või keemiliselt, nad ei ole biolagundatavad ega mõjuta ebasoodsalt muid nendega kokkupuutesse sattuvaid aineid viisil, mis põhjustaks keskkonna saastumist või kahju inimese tervisele. Püsijäätmete leostuvus veekeskkonnas, ohtlike ainete sisaldus ning nõrgvee ökotoksilisus ei põhjusta täiendavat keskkonnakoormust, seda eriti põhja- ja pinnavee kvaliteedinõudeid silmas pidades;
- **Biolagunevad** jäätmed on anaeroobselt või aeroobselt lagunevad jäätmed, nagu toidujäätmed, paber ja papp;
- **Biojäätmed** on järgmised biolagunevad jäätmed;
 1. aia- ja haljastusjäätmed;
 2. kodumajapidamises, jaemüügikohas ja toitlustusasutuses tekkinud toidu- ja köögijäätmed;
 3. toiduainetööstuses tekkinud jäätmed, mis on oma koostise ja olemuse poolest samalaadsed punktis 2 nimetatud jäätmetega.
- **Ohtlikud jäätmed** on jäätmed, mis oma kahjuliku toime (keemiline aktiivsus, toksilisus, plahvatusoht-isesüttivus, korrosiivsus jms) tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale ning nõuavad erikäsitlust. Näiteks: patareid, värvid, lakid, ravimid jms;
- **Olmejäätmed** on koduses majapidamises ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. Olmejäätmetes võib sisalduda nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid.

Kodus tekkivad jäätmed tuleb eraldi koguda järgmiselt:

- **Ohtlikud jäätmed**, näiteks jääkõlid, õlifiltrid, värvi-, liimi-, laki- ja lahustijäätmed, elavhõbedalambid, vanad ravimid, elavhõbedat sisaldavad jäätmed, patareid ja akud jms;
- **Elektroonikajäätmed**, näiteks olmeelektroonika ja kodutehnika, nt külmik, pesumasin, televiisor, elektripliit, mikser, triikraud, föön, raadio jne;
- **Aia- ja pargijäätmed**, näiteks lehed, oksad, niidetud muru jms;
- **Vanapaber**, näiteks ajalehed, ajakirjad, kataloogid, reklaammaterjalid, vihikud, trükiga ja puhtad kirja- ning joonistusmaterjalid, ümbrikud, kaanteta raamatud, pappkastid ja -karbid, paberkotid jms puhtad paberpakendid;

Juhend võistkonnale

- **Pakendijäätmed**

- Plastpakendid, näiteks jogurti- ja võitopsid, ketšupi- ja majoneesipudelid ja muud puhtad plastpakendid;
- Klaaspakendid, näiteks pandimärgita klaasist pudelid, klaaspurgid, muud puhtad klaaspakendid;
- Metallpakend, näiteks konservikarbid, toidu- ja joogipakendite metallkaaned ja korgid;
- Joogikartong, näiteks puhtad kartongist piima-, mahla- ja jogurtipakendid.

- **Olmejäätmed:** kõik see, mis eeltoodute hulka ei sobi; näiteks mähkmed, vanad riided, katkised nõud, tuhk, hügieenitarbed.

Teadmiseks:

Ohtlikud jäätmed tuleb viia ohtlike jäätmete vastuvõtupunkti või jäätmejaama. Vanad patareid saab viia kogumiskasti, mis asuvad patareisid müüvates kaubanduskeskustes ja mõnes teises organisatsioonis.

Aia- ja pargijäätmeid võib kompostida oma kinnistu piires kas lahtiselt aunas või kinnises kompostis. Kui oma kinnistul seda teha ei soovi tuleb aia- ja pargijäätmed viia kompostimisväljakule.

Vana ja kasutuskõlbmatu kodutehnika tuleb viia kasutatud kodutehnika kogumispunkti või jäätmejaama.

Pakendite kogumiseks on avalikud pakendikonteinerid, kuhu pakendeid ja pakendijäätmeid saab panna tasuta.

Pandimärgiga pakendid (plastpudelid, klaaspudelid jne) tuleb viia taaraautomaati või taarapunkti.

Vanapaber tuleks viia jäätmejaama või tellida vedajalt ära vedu.

Paberi kogumine on vajalik, kuna selle taaskasutusväärtus on suurem kui kütteväärtus. Paberi ja papi tootmine vanapaberist (teiseseest kiust) on palju odavam kui puidust ning sellega säästab metsa ja loodust.

Toidujäätmed tuleb eramaja elanikel kompostida oma kinnistul kompostis või panna olmejäätmete konteinerisse. Keskkonnast hoolivatel inimestel soovitame toidujäätmed kompostida. Arvestama peab aga seda, et toidujäätmeid tohib kompostida ainult kinnises kompostis mitte lahtiselt aunas.

Pakendite sorteerimisel tuleks asja võtta mõistlikult, kui pole võimalik pakendit puhtaks uhtuda, kasutamata selleks nõudepesuvahendit ja kuuma vett, siis on õigem panna see olmeprügisse (nt õlised kilepakendid).

Pakend peab olema tühi ja kui mõni pakend on eriti määrdunud, tuleks see kergelt loputada, kuid pesta ei ole tarvis.

Kui pakend koosneb rohkem kui ühest materjalist, proovi, need võimalusel üksteisest eraldada. Nt pudelitelt ja purkidelt tuleks eemalda kaaned ja korgid ning asetada need kogumisvahendisse eraldi - see lihtsustab järelsorteerimist. Juhul, kui pakend sisaldab mitut materjali, mida ei saa eraldada,

Juhend võistkonnale

sorteeritakse see selle järgi, millist materjali on rohkem. Nt pudelitelt ja purkidelt pole vaja eemaldada pabersilte ega metall-või plastrõngaid, mis jäävad alles peale korgi ärakeeramist.

Pappkarbid jms. tuleks kokku murda. Nii mahub neid konteinerisse rohkem ning seetõttu on konteinereid tarvis harvem tühjendada. Harvem tühjenus säästab transpordi arvelt keskkonda.

Ülesanne:

Laual on kott erinevate jäätmetega. Jaga jäätmed vastavalt prügisorteerimise nõuetele ja kirjuta protokollis olevasse tabelisse prügi pakendil olev jäätme nimetus (näiteks Ibuprofeni tabletid) või eseme nimetus (näiteks õunasüda).

Olemasolevad vahendid:

- **Jäätmed**, 10 tk
- **pastakas**
- **paber**

Ülesande hindamine:

Iga õigesti sorteeritud jääde annab **2 punkti**. Kokku on võimalik saada **maksimaalselt 20 punkti**.